

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านที่ทำการศึกษา

การศึกษาบพาทของชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในชุมชนอีสาน กรณีศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาหมู่บ้านที่มีที่ตั้งอยู่ติดกับลำน้ำพองจำนวน 2 หมู่บ้าน ซึ่งมีสภาพที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันในบางประการ โดยมีข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญแยกเป็นรายหมู่บ้านดังต่อไปนี้

ก. หมู่บ้านบึงกลาง

1. ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านบึงกลางมีประวัติความเป็นมาว่า 10 ปี เริ่มในราวปีพ.ศ. 2434 ได้มีครอบครัวอพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดประมาณ 5 - 6 ครอบครัว โดยการนำของ "ขุนละวา" เพื่อเสาะหาที่ทำกินแห่งใหม่ เมื่อมาพบกับบริเวณพื้นที่อยู่ติดกับลำน้ำพองมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งพืชและสัตว์ป่าต่างๆ ตลอดจนมีปลาชุกชุมจึงตกลงที่จะตั้งบ้านเรือน พร้อมกันนั้นอีก 2 ปีต่อมาก็มีกลุ่มครอบครัวอพยพมาจากอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 3 - 4 ครอบครัว ได้พบพื้นที่ดังกล่าวเข้า จึงขอตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ด้วย จนกระทั่งอีกประมาณ 10 ปีต่อมาก็มีครอบครัวจากหมู่บ้านยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัยได้อพยพมาเพิ่มเติม เมื่อรวมกันสร้างบ้านเรือนเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น ผู้คนจากบ้านข้างเคียงเมื่อเดินทางมาหาปลาหรือหาอาหารป่าที่เห็นว่ามีทำเลที่อุดมสมบูรณ์ก็ย้ายขอครอบครัวมาสร้างบ้านรวมอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชุมชนจะมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยอาหารการกิน แต่เมื่อถึงฤดูฝนมักจะเกิดน้ำท่วมประจำจนไม่สามารถทำนาได้ บางครอบครัวจึงอพยพไม่หาที่ทำกินแห่งใหม่ ทำให้ชุมชนไม่ขยายตัวมากนักดังที่เห็นในปัจจุบัน

หมู่บ้านบึงกลางมีชื่อเรียกตามสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะพื้นที่ตั้งของชุมชนเป็นที่ราบมีลำน้ำพองอยู่ล้อมรอบ คล้ายเกาะ มีบึงใหญ่อยู่ตรงกลางของแผ่นดินมีชื่อเรียกว่า "บึงกลาง" เมื่อก่อตั้งหมู่บ้านเป็นทางการจึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อบึงดังกล่าว โดยทางอำเภอน้ำพองได้ยกฐานะชุมชนเป็นหมู่บ้านครั้งแรกมีจำนวนหลังคาเรือนประมาณ 15 หลังคาเรือน และได้แต่งตั้ง "ขุนละวา" เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ขึ้นอยู่กับตำบลทรายมูล ต่อมาได้เปลี่ยนไปขึ้นกับตำบลวังชัย และปัจจุบันขึ้นอยู่กับตำบลหนองกุง จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านปกครองต่อเนื่องจำนวน 13 คน

2. สภาพทางกายภาพ

2.1 ที่ตั้งและขนาดของชุมชน

บ้านบึงกลางหมู่ที่ 7 ตำบลหนองกุง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวอำเภอน้ำพอง ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร หรือตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดขอนแก่น ระยะทางประมาณ 24 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1416 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำกินประมาณ

1189 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 51 ไร่ พื้นที่สาธารณะ 176 ไร่ อาณาเขตจะมีลำน้ำพองกั้นโดยรอบและติดกับชุมชนอื่นๆดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับบ้านหนองแซง ตำบลวังชัย อำเภอคำม่วง

ทิศใต้ ติดกับบ้านหนองเปือย ตำบลโนนท่อน อำเภอเมือง

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านท่าโพธิ์ ตำบลท่ากระเสริม อำเภอคำม่วง

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านโนนพะยอม ตำบลม่วงหวาน อำเภอคำม่วง

สภาพของชุมชนมีที่ตั้งบ้านเรือนเป็นที่ดอนสูงซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะ และลาดเอียงลงไปทางทิศตะวันออกและทิศเหนืออันเป็นพื้นที่ทำการเกษตรโดยการทำนาเดิมเคยมีบึงใหญ่อยู่ส่วนกลางของพื้นที่ทั้งหมด ต่อมาเกิดคันเงินจึงได้ปรับพื้นที่เป็นที่นาตามโครงการจัดรูปที่ดินในระบบชลประทาน ส่วนบริเวณที่ติดกับลำน้ำพองเข้ามา 50 - 200 เมตร ตลอดแนวลำน้ำใช้เป็นพื้นที่สวน โดยการปลูกพืชสวนครัว ถั่ว ฝ้าย ไม้ และไม้ผล เช่น มะม่วง ขนุน เป็นต้น สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย ยกเว้นบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเลยไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จะเป็นดินปนหินกรวดตามลักษณะของป่าโคก

2.2 จำนวนประชากร

หมู่บ้านบึงกลางจัดว่าเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีจำนวนประชากร 555 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 285 คน เพศชาย 270 คน จากการสำรวจประชากรเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2538 แบ่งตามกลุ่มอายุต่างๆดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรหมู่บ้านบึงกลางแยกตามเพศและกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ(ปี)	ชาย	หญิง	รวม
0 - 4	23	31	54
5 - 9	33	19	52
10 - 14	21	26	47
15 - 24	67	79	146
25 - 44	83	77	160
45 - 59	28	31	59
60 ขึ้นไป	15	22	33
รวม	270	285	555

3. สภาพทั่วไปของชุมชน

หมู่บ้านบึงกลางมีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 103 หลังคาเรือน สภาพบ้านเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ได้ถุนสูงโดยเฉพาะบ้านที่มาเป็นเวลานาน ส่วนบ้านที่สร้างใหม่จะมีลักษณะก่อด้วยอิฐบล็อกทั้งเป็นบ้านชั้นเดียวและบ้านสองชั้นที่มีส่วนบนเป็นบ้านไม้ ได้ถุนกลั่นด้วยอิฐบล็อกเช่นเดียวกัน ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประจำหมู่บ้านเป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษา มี นักเรียน 98 คน ครูสอนประจำ 6 คน มีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง โดยมีพระสงฆ์จำพรรษา 1 รูป เป็นเจ้าอาวาสและมีอายุมากแล้ว ส่วนในช่วงเข้าพรรษาจะมีเด็กหนุ่มที่อายุครบเกณฑ์เข้ามาบวช จำพรรษาจำนวนมากขึ้น

ในหมู่บ้านยังมีร้านค้าซึ่งมีขนาดเล็กจำนวน 6 ร้าน ขายของเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น อาหารสำเร็จรูป สมุนไพร ยาพื้น เครื่องใช้ต่างๆในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีรถขายสินค้า เช่น อาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค เข้ามาขายในหมู่บ้านเป็นประจำ แทบทุกวัน ด้านสาธารณูปโภค หมู่บ้านเริ่มมีไฟฟ้าใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 ส่วนการใช้น้ำอุปโภคและบริโภคนั้น ส่วนใหญ่จะดื่ม น้ำฝน โดยมีภาชนะรองรับเช่น โอ่ง แฉง ถังเก็บน้ำฝน ส่วนน้ำใช้จะอาศัยน้ำในลำน้ำพอง และ คลองชลประทาน

4. การคมนาคม

หมู่บ้านบึงกลางอยู่ห่างจากตัวเมืองขอนแก่นประมาณ 24 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยเส้นทางรถยนต์ไปตามถนนมิตรภาพสายขอนแก่น-อุดรธานี จนถึงกิโลเมตรที่ 19 จะมีทางแยกเข้าหมู่บ้านหนองเป็ดด้วยถนนลูกรังไป 3 กิโลเมตร และแยกซ้ายไปถนนริมคลองชลประทานจนถึงหมู่บ้านบึงกลางระยะทางอีกประมาณ 2 กิโลเมตร ถ้าหากเดินทางจากอำเภอน้ำพองไปยังหมู่บ้านจะเดินทางออกจากอำเภอน้ำพองมายังถนนมิตรภาพ ย้อนกลับมาทาง ขอนแก่นในเส้นทางเดิมระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร แต่ถ้าเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ สามารถเดินทางออกจากตัวอำเภอบ้านฝางไปตามเส้นทางบ้านวังชัย ข้ามสะพานรถไฟข้ามลำน้ำพองที่บ้านท่าแม่ เลี้ยวซ้ายตามถนนริมคลองชลประทาน จนถึงหมู่บ้านบึงกลางระยะทางทั้งสิ้น ประมาณ 10 กิโลเมตร

โดยปกติแล้ว ชาวบ้านมักจะเดินทางไปจับจ่ายซื้อของที่ตลาดในตัวเมืองขอนแก่น โดยจะมีรถโดยสารประจำหมู่บ้านเดินทางเข้าออกประจำวันละ 4 เที่ยว ค่าโดยสารเที่ยวละ 10 บาทต่อคน และเมื่อและจะเดินทางไปตัวอำเภอส่วนใหญ่เมื่อต้องการไปติดต่อกับทางอำเภอโดยใช้เส้นทางรถจักรยานยนต์ อย่างไรก็ตาม การเดินทางเข้าออกหมู่บ้านในหน้าแล้งจะมีความสะดวกสบาย แต่เมื่อถึงฤดูฝนเมื่อปีใดมีน้ำหลาก น้ำจะท่วมเส้นทางเข้าออกหมู่บ้านช่วงคันฝาย ข้ามลำน้ำพอง ในบางปีต้องใช้เรือพายข้ามมาขึ้นรถที่จอดรออยู่ฝั่งตรงข้าม

5. สภาพเศรษฐกิจ

5.1 การประกอบอาชีพ

สภาพด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านบึงกลาง ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนจนถึงปานกลาง มีอาชีพหลักคือการทำนาและปลูกผักสวนครัว เช่น ข้าวโพด พริก มะเขือ แตงกวา ถั่วฝักยาว เพื่อส่งขายตลาด โดยมีที่นาเฉลี่ย 5 - 10 ไร่ ส่วนอาชีพรองคือรับจ้าง

เนื่องจากพื้นที่ทำนาของหมู่บ้านอยู่ในเขตชลประทาน จึงสามารถทำนา ได้ปีละ 2 ครั้ง ชาวบ้านที่มีฐานะดีจะมีที่นาตั้งแต่ 15 ไร่ขึ้นไป จะทำนาทั้งช่วงนาปีและนาปรัง โดยนาปีจะปลูกข้าวเหนียวเพื่อไว้รับประทานเป็นส่วนใหญ่ ส่วนช่วงนาปรังจะปลูกข้าวเจ้าเพื่อขาย ส่วนผู้มีที่นาค้นว่า 3 - 5 ไร่ จะทำนาในช่วงนาปี และช่วงฤดูแล้งจะเปลี่ยนมาปลูกผักสวนครัวไว้ขาย นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนที่ไม่มีที่ทำกินอยู่จำนวนประมาณ 23 ครัวเรือน จะประกอบ อาชีพโดยการรับจ้าง อย่างไรก็ตาม ในครัวเรือนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมักจะมีสมาชิกในครัวเรือน ประกอบอาชีพรับจ้างเพื่อหารายได้เสริมจากการทำนา แม้กระทั่งครัวเรือนที่มีที่ทำกินมาก เนื่อง จากสามารถทำรายได้มาใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้มีที่นาจำนวนมากขาดแคลน แรงงานทำนา จึงจ้างแรงงานมาช่วยในการทำนา โดยส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานผู้หญิงและเด็ก และเมื่อทำนาเสร็จแล้วก็จะหันกลับไปทำงานรับจ้างในเมืองต่อไปในลักษณะไปกลับเข้าเย็น

ความเป็นอยู่โดยทั่วไปจะมีลักษณะกึ่งสังคมชนบทและกึ่งสังคมเมือง โดยเฉพาะคำนิยมในการบริโภค และการนับถือวัตถุและเงินตรา ชาวบ้านบางส่วนจึงมีการหนี้สิน เนื่องจากค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือการกู้ยืมมาลงทุนทางการเกษตรและการนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ โดยมีแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์การเกษตรหรือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธกส.) และนายทุนจากหมู่บ้านข้างเคียงหรือในตัวอำเภอ

6. การปกครองและการพัฒนาหมู่บ้าน

หมู่บ้านบึงกลางมีรูปแบบการปกครองเช่นเดียวกันกับหมู่บ้านทั่วไป คือ มีคณะกรรมการหมู่บ้านดูแลปกครองโดยมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คนรับผิดชอบงานด้านปกครองคนหนึ่ง และงานด้านรักษาความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้านอีกคนหนึ่ง และกรรมการหมู่บ้านอีก 5 คน รับผิดชอบฝ่ายต่างๆคือ งานการคลัง งานพัฒนาและส่งเสริม งานสวัสดิการและสังคม งานวัฒนธรรมและการศึกษา และงานสาธารณสุข นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือทำหน้าที่คอยให้คำปรึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านอีก 1 คน ในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านดังที่กล่าวมา แม้จะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นงานๆ แต่ในทางปฏิบัติกรรมการทุกคนมักจะช่วยเหลือกันทำงานเป็นกลุ่มในทุกๆงานโดยไม่แบ่งแยก จะใช้วิธีการปรึกษาหารือและตัดสินใจร่วมกันแล้วจึงแจ้งให้กับชาวบ้านได้ทราบและถือปฏิบัติ และยังขาดการให้ชาวบ้านตัดสินใจร่วมด้วย ยกเว้นบางเรื่องที่ต้องขอความคิดเห็นจากชาวบ้าน

ในด้านการพัฒนาหมู่บ้านนั้น มักจะเป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดหาและจัดสร้างสาธารณูปโภคต่างๆในหมู่บ้าน เช่น ถนน การจัดท่าเหมืองฝาย ส่วนการพัฒนาเรื่องการรวมกลุ่มหรือองค์กรต่างๆพบได้น้อย ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน เนื่องจากการเดินทางเข้าออกหมู่บ้านของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานแต่ละกระทรวงไปมาลำบาก โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับตำบล แม้จะขึ้นกับตำบลหนองกุงซึ่งส่วนหนึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาลและหมู่บ้านก็อยู่ใกล้กับตัวอำเภอ แต่เขตติดต่อหมู่บ้านมีลำน้ำพองกั้นอยู่ การเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมชุมชนของเจ้าหน้าที่ต้องอ้อมไปทางถนนมิตรภาพ ทำให้เสียเวลามากและไม่สะดวก จึงพบว่าเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลชาวบ้านได้น้อย

7. ความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน

ในหมู่บ้านสมาชิกจะมีความสัมพันธ์กันทั้งรูปแบบเครือญาติและความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ซึ่งโดยปกติแล้วชาวบ้านจะมีความรู้จักคุ้นเคยกันทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดเล็ก และผู้ที่ป็นญาติพี่น้องกันจะไปมาหาสู่กันตามปกติ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันด้วยภาระกิจประจำวันที่ต้องทำงานทั้งการทำการเกษตรและการรับจ้างทำให้มีเวลาน้อยที่จะพบปะไปมาหาสู่กัน จึงดูเหมือนว่าช่วงเวลาปกติเข้าบ้านจะมีความห่างเหินกัน แต่เมื่อมีงานบุญประเพณีทั้งที่เป็นงานของครอบครัวหรืองานส่วนรวมทั้งหมู่บ้าน ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันทุกครัวเรือน แต่งานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพจะให้ความช่วยเหลือกันน้อย โดยเฉพาะเรื่อง เงินและแรงงาน พบว่า การรับจ้างถือเป็นเรื่องปกติของชาวบ้าน ดังนั้น เมื่อต้องการแรงงานต่างมาช่วยในครัวเรือนจะต้องว่าจ้างในอัตราที่ใกล้เคียงกับค่าแรงในระบบตลาด และการหยิบยืมเงินทองระหว่างเพื่อนบ้านจะต้องคิดอัตราดอกเบี้ย ซึ่งถ้าเป็นญาติพี่น้องก็จะคิดอัตราที่ถูกลง แต่ถ้าไม่ใช่ญาติพี่น้องก็จะคิดในอัตราที่สูงขึ้น

8. ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี

ชาวบ้านทุกครัวเรือนนับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัดประจำหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งจะนิยมไปทำบุญที่วัดกันมากในช่วงงานบุญต่างๆและวันสำคัญทางศาสนา แต่ในช่วงปกติชาวบ้านมักไม่ค่อยไปทำบุญที่วัด เนื่องจากคิดว่ามีพระสงฆ์จำพรรษาเพียง 1 รูป จึงมีเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นญาติกับพระสงฆ์ที่ไปตักบาตรและถวายภัตตาหารประจำ แต่ในช่วงเข้าพรรษาที่มีพระสงฆ์จำพรรษามากขึ้นจะมีชาวบ้านไปทำบุญที่วัดมากขึ้น ส่วนการจัดงานบุญประเพณีต่างานั้น จะยึดถือปฏิบัติตาม “ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่” ตามประเพณีของชาวชนบทอีสานทั่วไป คือ การทำบุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ เลี้ยงผีตาแฮก บุญบั้งไฟ เข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก ออกพรรษา ลอยกระทง บุญกฐิน ซึ่งการทำบุญคูณลานและเลี้ยงผีตาแฮกนั้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับแต่ละครัวเรือน จะทำเฉพาะครัวเรือนที่มีที่นาจำนวนมากและ

ได้ผลผลิตดี ส่วนงานอื่นๆจะทำงานส่วนรวมของหมู่บ้าน และเมื่อปีใดชาวบ้านมีเศรษฐกิจดีได้ผลผลิตมาก การจัดการก็จะจัดให้ยิ่งใหญ่มีมหรสพสมโภช แต่ปีใดชาวบ้านมีเศรษฐกิจไม่ดี ก็จะจัดทำพอเป็นพิธีเพื่อรักษาประเพณีดั้งเดิมเอาไว้

ในด้านความเชื่อดั้งเดิมนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ทั้งผู้สูงอายุและคนหนุ่มสาวยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีปอบ ชาวบ้านเรียกว่า “ตาปู้” จะให้ความเคารพเชื่อถือว่าจะทำให้ความคุ้มครองดูแลชาวบ้านให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง โดยเฉพาะเกี่ยวกับทางน้ำ ด้วยมีศาลปู้ตาดั้งอยู่กับป่าชุมชนบริเวณติดกับลำน้ำพองทางเข้าออกชุมชน เมื่อชาวบ้านจะเดินทางเข้าออกชุมชนมักจะบอกกล่าวให้ “ตาปู้” ได้รับทราบและคอยคุ้มครองในการเดินทาง ส่วนผู้ที่มีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ก็มักจะกดแตรเสียงดังเป็นการบอกกล่าวให้รับทราบเช่นกัน

9. สุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล

โดยทั่วไปชาวบ้านจะเจ็บป่วยเล็กน้อย จากโรกระบบทางเดินหายใจ โรกระบบทางเดินอาหาร และโรคผิวหนัง ซึ่งจะรักษาและประเมินอาการเองและหาซื้อยามารับประทาน เมื่อไม่หายจึงจะไปรักษาที่สถานีอนามัยตำบลโนนท่อน โรงพยาบาลน้ำพอง และโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น นอกจากนี้ยังมีการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้านอยู่บางชนิด เช่น การรักษากระดูกหักด้วยน้ำ มนต์ น้ำมันทา หรือการเป่า อย่างไรก็ดีตาม มักจะรักษาหลังจากไปพบแพทย์แล้ว เพื่อผลทาง ด้านจิตใจ การรักษาอาการเคล็ดขัดยอกจากอุบัติเหตุโดยการย่างด้วยสมุนไพร และการรักษาโรค ที่ไม่ทราบสาเหตุด้วยพิธีกรรม เช่น “การดำทรง” หรือ “ดำผีฟ้า” ในรายที่เชื่อว่ากระทำผิดผีหรือผิดทำนองคลองธรรม

ข. หมู่บ้านดงพอง

1. ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านดงพองมีประวัติความเป็นมาประมาณ 70 ปี ในราวปี พ.ศ. 2465 ได้มีชาวบ้าน 3 - 4 ครอบครัวอพยพมาจากอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยหมู่บ้านเดิมมีสภาพแห้งแล้งไม่สามารถทำนาติดต่อกันมาถึง 5 ปี พบว่ามีพื้นที่อยู่ติดกับลำน้ำพองมีสภาพอุดมสมบูรณ์ จึงได้ไปบอกกล่าวให้เพื่อนบ้านเดิมได้ทราบ ต่อมาชาวบ้านจึงได้อพยพกันมาตั้งหมู่บ้าน โดยการ นำของ “หลวงปู่สี” หลังจากนั้นจึงได้มีชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นๆย้ายเข้ามาเรื่อยๆ และชุมชนก็ได้ขยายเพิ่มขึ้นจนปัจจุบันมีถึง 206 หลังคาเรือน

การตั้งชื่อหมู่บ้านได้ถือเอาตามชื่อป่าไม้อันประกอบด้วยต้นยางใหญ่ขึ้นอยู่ริมฝั่งลำน้ำพองเป็นจำนวนมาก มีสภาพกรรึมเปรียบเสมือนดง จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านดงพอง แต่ปัจจุบันป่ายางถูกตัดทำลายนำไปสร้างบ้านเรือนและมีโรงเรือได้รับสัมปทานให้ตัดโค่นเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2518 จะเหลือให้เห็นอยู่ตามที่สวนของชาวบ้านเพียงไม่กี่ต้น

2. สภาพทางกายภาพ

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้านคงพอง หมู่ที่ 10 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวจังหวัดขอนแก่น ระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1687 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนาประมาณ 1300 ไร่ พื้นที่ทำสวนประมาณ 200 ไร่ พื้นที่บ่อปลาประมาณ 17 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 170 ไร่ ลักษณะของที่ตั้งจะอยู่ติดและขนานไปกับลำน้ำพองซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับชุมชนอื่นๆดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับบ้านท่ายาง ตำบลโคกสี อำเภอเมือง

ทิศใต้ ติดกับบ้ำรสงเปือย ตำบลบึงเนียม อำเภอเมือง

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านหนองเต่า ตำบลโคกสี อำเภอเมือง

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง

หมู่บ้านบึงกลางตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม ทางด้านทิศเหนือขนานไปกับลำน้ำพอง ถัดจากลำน้ำพองเข้ามาประมาณ 50 - 200 เมตร จะเป็นพื้นที่ทำสวน ด้านทิศใต้จะเป็นคลองชลประทานสายหลักขนานไปกับหมู่บ้าน ถัดไปจะเป็นที่นาและมีหนองน้ำสาธารณะขนาดใหญ่ แต่ปัจจุบันถูกปรับสภาพเป็นที่นาบางส่วนตามโครงการจัดรูปที่ดินในระบบชลประทาน

2.2 ประชากร

หมู่บ้านคงพองเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มีจำนวนประชากร 894 แบ่งเป็นหญิงจำนวน 447 คน ชาย 447 คน จากการสำรวจเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2538 สามารถแบ่งตามกลุ่มอายุต่างๆได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ประชากรหมู่บ้านคงพองแยกตามเพศและกลุ่มอายุ

อายุ	ชาย	หญิง	รวม
0 - 4	23	24	47
5 - 9	33	43	76
10 - 14	29	30	59
15 - 24	85	86	171
25 - 44	161	155	316
45 - 59	73	73	146
60 ปีขึ้นไป	43	36	79
รวม	447	447	894

3. สภาพทั่วไป

หมู่บ้านคงพองมีหลังคนเรือนจำนวน 206 หลังคาเรือน สภาพบ้านเรือนทั่วไปส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ได้ทุนสูง ยกเว้นบ้านที่สร้างใหม่มักนิยมทำเป็นบ้านสองชั้น โดยชั้นล่างกันด้วยอิฐบล็อก ชั้นบนจะเป็นไม้ ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง มีนักเรียน 130 คน ครู 9 คน นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง มีเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการดูแลจำนวน 50 คน มีพี่เลี้ยงดูแลรับผิดชอบในศูนย์จำนวน 3 คน โดยเลือกคนในหมู่บ้านเข้ารับการอบรมวิธีการดูแล เด็กก่อนเข้ารับผิชอบงาน มีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง มีพระสงฆ์จำพรรษา 2 รูป สามเณร 3 รูป โดยพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสจะมีบทบาทที่สำคัญในงานพัฒนาชุมชน เนื่องจากการได้รับการเคารพนับถือจากชาวบ้าน และที่ผ่านมามีวัดเคยเปิดเป็นโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม จึงมีพระ เณรมาจำพรรษาอยู่ที่วัดมาก แต่พระอาจารย์ที่สอนไม่เพียงพอจึงได้งดสอน ในด้านการสาธารณสุขโรคต่างๆ ในหมู่บ้านจะมีร้านค้าซึ่งขายของเบ็ดเตล็ดรวมทั้งอาหารจำนวน 9 ร้าน นอกจากนี้ ยังมีรถเข็น หาบเร่ ขายอาหารอยู่จำนวนมาก และจะมีรถยนต์เร่จากข้างนอกนำอาหารและสิ่งของต่างๆ เข้ามาขายในหมู่บ้านเป็นประจำ หมู่บ้านเริ่มมีไฟฟ้าใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และมี น้ำประปาใช้เมื่อปีพ.ศ. 2536 เป็นประปาน้ำจากผิวดินโดยการสูบน้ำจากลำน้ำพองมาทำให้ตก ตะกอน และจะนำมาทำเป็นน้ำใช้ ส่วนน้ำดื่มจะเป็นน้ำฝนที่เก็บกักจากโอ่งแดงหรือถังน้ำฝนซึ่งมี แทบทุกครัวเรือน และมีน้ำทำการเกษตรจากคลองชลประทาน

4. การคมนาคม

หมู่บ้านคงพองอยู่ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่นประมาณ 14 กิโลเมตร สามารถเดินทางเข้าออกหมู่บ้านได้ทุกฤดูกาล และสามารถใช้ได้ถึง 2 เส้นทาง คือ จากตัวเมืองขอนแก่นไปตามถนนกลีกรทุ่งสร้าง ผ่านค่ายศรีพัชรินทร บ้านโกทา บ้านหนองหิน เลี้ยวขวาไปตามเส้นทางคลองชลประทานอีกประมาณ 4 - 5 กิโลเมตรก็ถึงตัวหมู่บ้าน อีกเส้นทางหนึ่ง ออกจากตัวเมืองขอนแก่นไปตามถนนศรีจันทร์ตามเส้นทางขอนแก่น - กาฬสินธุ์ แยกเข้าถนนไปบ้านคอนยางทางซ้ายมือ และเมื่อถึงบ้านคอนยางเลี้ยวซ้ายไปตามคลองชลประทานจนถึงหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามในฤดูฝนการ เดินทางจะไม่ค่อยสะดวกด้วยเส้นทางคลองชลประทานยังเป็นถนนลูกรัง ซึ่งจะมีหลุมบ่อจำนวนมาก

โดยทั่วไปชาวบ้านจะเดินทางเข้าออกหมู่บ้านมาสู่ตัวเมืองขอนแก่นเป็นประจำด้วยรถโดยสารซึ่งเป็นรถยนต์สองแถว วิ่งเข้าออกประจำวันละ 12 เที่ยว ค่าโดยสารเที่ยวละ 6 บาทต่อคน นอกจากนี้ผู้ที่เดินทางไปทำงานประจำที่ตัวเมืองอาจจะใช้รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ส่วนตัวซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก

5. สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

5.1 การประกอบอาชีพ

ชาวบ้านคงพองส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับปานกลางจนถึงฐานะดี และมีผู้มีฐานะยากจนบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ปลูกพืชสวนครัวเป็นรายได้เสริม และทำงานรับจ้างเป็นอาชีพรอง

หมู่บ้านบึงกลางมีพื้นที่ทำนาทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ผู้ที่มีที่นาจะมีเฉลี่ยครัวเรือนละ 10 - 15 ไร่ โดยจะปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้าในช่วงนาปี และจะปลูกเฉพาะข้าวเจ้าในช่วงนาปรังนอกจากนี้ในช่วงทำนาปรังบางครอบครัวอาจจะปลูกพืชสวนครัวเช่น ผักต่างๆ มะเขือ พริก ถั่วฝักยาว ส่งขายตลาดในตัวเมืองขอนแก่น ส่วนอาชีพรับจ้าง นั้นพบว่า มีผู้ประกอบอาชีพรับจ้างแทบทุกครัวเรือน แม้ผู้ที่มีอาชีพทำนาและมีที่นาจำนวนมาก ซึ่ง อาจจะเป็น ลูกหลานที่เรียนหนังสือมีการศึกษาสูงขึ้น ไม่อยากทำนา ก็จะหางานทำในเมืองและไป กลับเข้าเย็น หรือไม่กี่ไปทำงานต่างจังหวัดหรือที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมักจะเป็น ในบริษัทห้างร้าน ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีผู้ มีอาชีพรับ จ้างเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่จะมีที่ทำกินน้อย จะปลูกข้าว พอ กินในครอบครัว และหารายได้จากการรับจ้างในตัวเมืองเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน วัน ส่วนมากจะเป็นงานก่อสร้าง และงานในไร่นาโดยรับจ้างครอบครัวที่มีที่นาจำนวนมากและมี แรงงานไม่พอเพียง

6. การปกครองและการพัฒนาหมู่บ้าน

หมู่บ้านคงพองมีรูปแบบการปกครองเช่นเดียวกับหมู่บ้านทั่วไปคือมีคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน แยกรับผิดชอบงานฝ่ายปกครอง และฝ่าย ป้องกันรักษาความสงบของหมู่บ้าน มีกรรมการหมู่บ้านรับผิดชอบงานต่างๆอีก 5 คน คืองานการ คลัง งานศึกษาและวัฒนธรรม งานสาธารณสุข งานสวัสดิการและสังคม และงานพัฒนาและส่งเสริม และมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านอีก 1 คน นอก จากนี้ในหมู่บ้านเพื่อให้มีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ยังได้แบ่งเป็นคุ้มต่างๆทั้งหมด 6 คุ้ม โดยมี กรรมการคุ้มเหล่านั้นดูแลความเรียบร้อยและร่วมมือกันพัฒนาคุ้มของตนเองให้สวยงาม

ด้านการพัฒนาหมู่บ้านที่ผ่านมาพบว่ามีพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นด้านกายภาพ และการพัฒนากลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มสหกรณ์ฯ กลุ่มสหกรณ์ปยุ สหกรณ์ ออมทรัพย์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน ฯลฯ หมู่บ้านคงพองเคยได้รับรางวัลที่สองจากการประกวดหมู่บ้าน พัฒนาดีเด่นในระดับจังหวัด โดยมีลักษณะเด่นคือ ความสะอาดและสวยงามของหมู่บ้าน ทั้งบริเวณ ถนนการท้าวและการปลูก ไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกๆด้านที่ คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาทั้งงานพัฒนาทั่วไปและงานบุญประเพณีต่างๆ

7. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในหมู่บ้าน

โดยทั่วไปชาวบ้านจะมีความรู้จักคุ้นเคยกันดีทั้งหมู่บ้าน และจะไปมาหาสู่กันระหว่างครัวเรือนเป็นประจำโดยเฉพาะในกลุ่มเครือญาติ แต่ในภาวะปกติก็จะได้สนใจเอาใจใส่ต่อกัน เมื่อได้พบปะกันตามโอกาสเท่านั้น เนื่องจากต่างมีภาระงานที่ต้องทำประจำวัน โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพรับจ้าง

จึงดูเหมือนว่าชาวบ้านที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องจะมีความห่างเหินต่อกันและต่างคนต่างอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่อครัวเรือนมีเรื่องทุกข์ร้อน หรือมีงานบุญประเพณีก็จะพบว่าชาวบ้านให้ความสนใจและให้ความช่วยเหลือต่อกันเป็นอย่างดี นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่ก่อตั้งอย่างเป็นทางการดังที่กล่าวมาแล้ว ในกลุ่มนี้ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะให้ความช่วยเหลือกันตามหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ

8. ศาสนา ประเพณี และความเชื่อ

ชาวบ้านคงพองทั้งหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ ภายในหมู่บ้านมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ชาวบ้านโดยเฉพาะผู้สูงอายุจะนิยมไปทำบุญที่วัดและฟังธรรมและโดยเฉพาะในวันพระ เนื่องด้วยเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระหนุ่มแต่มีความสามารถในการพัฒนาและสามารถเทศนาได้ดี เข้าถึงจิตใจของชาวบ้าน และเป็นผู้มีความสามารถหลายด้านรวมทั้งสามารถรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้านด้วยสมุนไพรได้ อีกทั้งมีความรู้ในการสอนปรีชาธรรม ชาวบ้านจึงคุ้นเคยกับการไปทำบุญที่วัดด้วยเดิมเคยมีพระเณรมาเข้าเรียนจำนวนมาก แม้ปัจจุบันจะมีพระเณรน้อยลงชาวบ้านก็ยังนิยมไปทำบุญที่วัดอยู่เช่นเดิม

สำหรับประเพณีต่างๆที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติก็เช่นเดียวกับหมู่บ้านอีสานโดยทั่วไป คือ “ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่” ซึ่งมีการจัดงานบุญประเพณีต่างๆตามช่วงเวลาในรอบปี เช่น เดือนสาม บุญข้าวจี เดือนสี่บุญพระเวส เดือนห้าบุญสงกรานต์ เดือนหกบุญบั้งไฟ เดือนเจ็ดบุญเบิกฟ้า บวชนาค เดือนแปดเข้าพรรษา เดือนเก้าบุญข้าวประดับดิน เดือนสิบบุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ดออกพรรษา บุญกฐิน เดือนสิบสองลอยกระทง

ด้านความเชื่อ ชาวบ้านที่สูงอายุยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ เช่น ภูติ ผี วิญญาณที่มีอิทธิพลต่อการเจ็บป่วยและการดำเนินชีวิต ในอดีตภายในหมู่บ้านจะมีศาลปู่ตาคอยปกป้องรักษาคุ้มครองคนในหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข แต่เมื่อประมาณ 20 ปีก่อน ชาวบ้านมักจะมีอันเป็นไปต่างๆนา เช่น เจ็บป่วยโดยไม่มีสาเหตุ มีการทะเลาะเบาะแว้ง อยู่บ่อยๆ ต่างลงความเห็นว่าเนื่องจากปู่ตาไม่พอใจการกระทำของชาวบ้านจึงบันดาลให้เกิดเรื่องราวต่างๆขึ้น ซึ่งชาวบ้านอยากจะปฏิบัติตัวให้เหมาะสมและต้องคอยดูแลเลี้ยงดูทุกปี จึงได้ทำพิธีอันเชิญไปจากหมู่บ้าน และได้สร้างพระพุทธรูปประดิษฐานไว้กลางหมู่บ้านแทน

9. สุขภาพการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล

โรคที่พบบ่อยในท้องถิ่นของหมู่บ้านคงพองได้แก่โรคทั่วไปเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อย และมักจะซื้อยารับประทานเอง ถ้าอาการไม่ดีขึ้น หรือมีอาการหนักจึงจะไปรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น หรือที่คลินิกเอกชนแล้วแต่ความเหมาะสม

สำหรับการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้านนั้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งจะนิยมรักษโรคกระดูกหัก ด้วยน้ำมันดีหรือใช้น้ำมันทา นอกจากนี้ยังใช้วิธีการбинนวจากอาการปวดเมื่อย ส่วนการรักษาด้วยสมุนไพรจะมีพบเห็นได้บ้างซึ่งมักจะเป็นสมุนไพรที่เป็นยากลางบ้าน เช่นว่านหางจระเข้สำหรับรักษาอาการไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก และการเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุจะไปทำพิธีรักษากับพระสงฆ์ซึ่งจะได้รับสมุนไพรที่เป็นยาบำรุงมารับประทานด้วย

ค. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานระหว่าง 2 หมู่บ้าน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากหมู่บ้านบึงกลางและหมู่บ้านคงพอง สามารถนำมาเปรียบเทียบโดยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานระหว่างหมู่บ้านบึงกลางและหมู่บ้านคงพอง

ข้อมูลพื้นฐาน	หมู่บ้านบึงกลาง	หมู่บ้านคงพอง
ความเป็นมาของหมู่บ้าน		
- ระยะเวลาก่อตั้ง	- ประมาณ 100 ปี	-ประมาณ 70 ปี
- วัตถุประสงค์การก่อตั้ง	-เพื่อหาที่ทำกินใหม่ที่อุดมสมบูรณ์	-เพื่อหาที่ทำกินใหม่ที่อุดมสมบูรณ์
สภาพทางกายภาพ		
-ขนาดพื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน	-1416 ไร่	-1687 ไร่
-พื้นที่อยู่อาศัย	-51 ไร่	-170 ไร่
-พื้นที่ทำกิน	-1189 ไร่	-1500 ไร่
-พื้นที่สาธารณะ	-176 ไร่	-17 ไร่
ลักษณะภูมิประเทศ	-ที่ราบมีลำน้ำพองล้อมรอบ	-ที่ราบขนานไปกับลำน้ำพอง
จำนวนประชากร	-555 คน	-894 คน
-เพศชาย	-285 คน	-447 คน
-เพศหญิง	-270 คน	-447 คน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานระหว่างหมู่บ้านบึงกลางและหมู่บ้านคองฟอง(ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	หมู่บ้านบึงกลาง	หมู่บ้านคองฟอง
เชื้อชาติ	ไทยอีสาน(ไทยลาว)	-ไทยอีสาน(ไทยลาว)
จำนวนหลังคาเรือน	103 หลังคาเรือน	170 หลังคาเรือน
สาธารณูปการต่างๆ		
-โรงเรียนประถมศึกษา	1 แห่ง	1 แห่ง
-ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ไม่มี	1 แห่ง
-วัดพุทธศาสนา	1 แห่ง	1 แห่ง
-การคมนาคม	ทางลูกรังมีรถโดยสารเข้าออก วันละ 3 เที่ยว	ทางลูกรังมีรถโดยสารเข้าออก วันละ 12 เที่ยว
-หออกระจายข่าว	1 แห่ง	1 แห่ง
-น้ำใช้	น้ำจากลำน้ำพอง คลองชลประทาน	น้ำประปาและคลองชลประทาน
-น้ำดื่ม	น้ำฝน	น้ำฝน
ร้านค้าในหมู่บ้าน	6 แห่ง	9 แห่ง
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ		
-อาชีพ	-ทำนาเพื่อบริโภคเป็นหลักที่ เหลือขาย ปลูกผักสวนครัวเป็น รายได้เสริม และมีรายได้ส่วน ใหญ่จากการรับจ้าง	เช่นเดียวกับบ้านบึงกลาง แต่ จะมี อาชีพ รับจ้างที่ต้องใช้ ความรู้และวุฒิ การศึกษาสูง กว่า
-ฐานะทางเศรษฐกิจโดยภาพ รวม	ตั้งแต่ระดับยากจน - ปาน กลาง	ตั้งแต่ระดับปานกลางถึงฐานะ ดี
การปกครองและการพัฒนา	การปกครองเช่นเดียวกับหมู่บ้านทั่วไป ประชาชนมีส่วนร่วมกับการบริหารหมู่บ้านน้อย การพัฒนาเน้นโครงสร้างพื้นฐาน ขาดการพัฒนาด้านองค์กร เจ้าหน้าที่ของรัฐเอาใจใส่น้อย	การปกครองเช่นเดียวกับหมู่บ้านทั่วไป ประชาชนมีส่วนร่วม แบ่งการดูแลเป็นคุ้มต่างๆ ให้มีการรวมกลุ่มพัฒนา มีกลุ่มองค์กรที่ ก่อตั้งเป็นทางการ หลายกลุ่ม

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานระหว่างหมู่บ้านบึงกลางและหมู่บ้านดงพอง(ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	หมู่บ้านบึงกลาง	หมู่บ้านดงพอง
ความสัมพันธ์ของสมาชิกในหมู่บ้าน	มีความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเครือญาติ และรู้จักกันทั้งหมู่บ้านแต่ไปมาหาสู่กันน้อยเนื่องจากมีภาระกิจ จะพบเห็นการช่วยเหลือกันดีเมื่อมีภาวะวิกฤตหรือมีงานบุญประเพณีต่างๆ	เช่นเดียวกับหมู่บ้านบึงกลาง
ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี	นับถือศาสนาพุทธ ยึดปฏิบัติตาม “ศีลสิบสองคลองสิบสี่” เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติโดยเฉพาะเกี่ยวกับผีปูด	นับถือศาสนาพุทธ ยึดปฏิบัติตาม “ศีลสิบสองคลองสิบสี่” ผู้สูงอายุ เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่ยกเลิกการนับถือผีปูดมานับถือธรรมะแทน
สุขภาพและการรักษาพยาบาล	ส่วนมากเจ็บป่วยเล็กน้อยด้วยโรคระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ มีการรักษาโดยซื้อยากินเอง ไม่หายจะไปสถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลศูนย์ แล้วแต่ความสะดวก มีการรักษาพื้นบ้านบางชนิดเช่นอาการกระดูกหัก การเจ็บป่วยไม่ทราบสาเหตุ	เช่นเดียวกับหมู่บ้านบึงกลาง แต่จะไปที่ โรงพยาบาลศูนย์ หรือคลินิกเอกชน